

## Další pokus jak „oddělat“ novou maturitu aneb Oldřich Botlík si něco myslí

Zřejmě ani ředitel Cermatu nemá o „nové“ maturitě – nepřesně nazývané maturitou státní – takový přehled jako O. Botlík. Každoročně se tento testolog, matematik, amatérský češtinář a nově zřejmě (ve svých očích) i právní expert doslova zakusuje do každé maturitní tečky, aby se z ní pokusil učinit otazník, nebo ještě lépe varovný vykřičník.

Letos se přímo překonává – nejde už o jednotlivé výstřely, ale o rozsáhlou protimaturitní kanonádu. Jednou z jeho představ, již se snaží udržovat v oběhu, je, že maturitní test z češtiny „cíleně znevýhodňuje negymnazisty“ (jak prý „přiznal“ čestný předseda ASČ Jiří Kostečka), dokonce se je údajně snaží „oddělat“. Děje se tak „pokoutními manipulacemi“, na nichž se možná podílí i Asociace češtinářů.

Udělejme si proto nyní malou inventuru Botlíkových výroků. Každou citaci doplníme otázkami, které si na konto uvedených tvrzení může klást čtenář orientující se ve výuce češtiny.

### Co tvrdí O. Botlík

Ze stránky Maturitní data odtajněno, pasáž ze dne 12. 6. 2016 s titulkem **Důsledkem neuvěřitelné svévole je decimace negymnazistů**

*Jiří Kostečka, který vystoupil na tiskové konferenci ministryně školství k výsledkům maturitních testů k testu ČJL, přiznal cílené znevýhodňování negymnazistů. Do testu jsou podle něj záměrně zařazovány úlohy, na které stačí jen gymnazisté. Každý maturant musí v testu získat nejméně 22 bodů, aby prošel. Gymnazisté je tedy mohou nasbírat na úlohách za celkem 50 bodů, zatímco žákům středních odborných škol k tomu musejí stačit jen úlohy za celkem cca 40 bodů.*

<http://data-mat.cz/>

**Zhutněno: Žáci SOŠ nemohou v maturitním testu dosáhnout plného počtu bodů kvůli zařazení úloh, na které stačí jen gymnazisté.**

Otázka:

**Je Botlíkova formulace pouze výrazem neschopnosti se srozumitelně vyjádřit, nebo jde o záměrnou dezinformaci?**

Podotýkáme, že nevhodnou strukturací textu může navíc u čtenáře vzniknout nesprávný dojem, že Jiří Kostečka přímo uvedl, o kolik bodů v testu jsou maturanti znevýhodněni.

Skutečnost:

**Jiří Kostečka na zmíněné tiskové konferenci pouze konstatoval: „V situaci, kdy byla zrušena vyšší úroveň maturity, musí být test postaven tak, aby nebyl primitivní pro školy akademičtějšího typu, zejména gymnázia, ale zároveň musí být postaven tak, aby ho mohli bezpečně složit negymnazisté. Musí tam být určité penzum úloh, které jsou společné a poté určitý počet úloh rozlišovacích, u nichž se předpokládá, že je úspěšně složí gymnazisté nebo špičkoví studenti jiných typů škol.“ Je nade vší pochybnost jisté, že i negymnazista mohl bez problémů zvládnout úlohu obsahující momentálně nejvíce přetřásanou epizeuxis, pokud se seznámil s katalogem požadavků, který je pro všechny SŠ stejný.**

## Co dále tvrdí O. Botlík, tentokrát v Lidových novinách

*Představte si, že by o vašem osudu rozhodoval test, ve kterém musíte získat aspoň 22 bodů. Máte na vybranou mezi dvěma variantami. V první můžete to nutné minimum vylovit z 50 bodů, ve druhé máte k dispozici jen 40 bodů. Druhou možnost by si dobrovolně vybral jen člověk padlý na hlavu.*

*Věřte nevěřte, maturanti ze středních odborných škol nedostali ani na vybranou: museli lovit ze 40 bodů. V sobotu to oznámil Jiří Kostečka, zakladatel 22členné Asociace středoškolských češtinářů. A ještě tuhle nehoráznou lumpárnu obhajoval. Test prý musí dát gymnazistům příležitost vyniknout, a tak do něj byly zařazeny i úlohy, které „skutečně míří spíše na gymnazisty“.*

### ***Chtáky a hádanky***

*Opravdu na ně míří, a některé dokonce jen na ty nejlepší. Například takový přísudek jmenný se sponou našlo v posledním odstavci výchozího textu pouhých 11,1 procenta maturantů (z gymnázií bylo letos 33,2 procenta maturantů). (...)*

*„Jednoslovný termín označující funkční styl, jehož znaky prokazatelně vykazuje výchozí ukázka“, napsalo správně 25,2 procenta maturantů. (...) Epizeuxis trefilo 34,2 procenta maturantů, někteří také díky tomu, že jedna ze tří správných odpovědí je podezřelá na první pohled.*

*(...)*

### ***Oddělat negymnazisty***

*(...) Ano, maturitní test z českého jazyka a literatury záměrně a dlouhodobě znevýhodňuje negymnazisty.*

*(...) Žáci, které pokoutní manipulace s testem poškozují nejvíc, jsou z velké části dětmi voličů ČSSD.*

<http://www.eduin.cz/clanky/lidove-noviny-odtajneni-maturitnich-dat-ukazuje-nepekne-veci-vcetne-diskriminace/>

**Zhutněno: Žáci SOŠ nemohou v maturitním testu dosáhnout plného počtu bodů kvůli zařazení úloh, na které stačí jen gymnazisté. Příkladem je mj. úloha na přísudek jmenný se sponou a úloha na označení funkčního stylu. Tohle obhajoval J. Kostečka.**

Otázky:

**Proč by maturanti ze SOŠ neměli stačit na úlohu, v níž mají najít přísudek jmenný se sponou, když se jedná o termín a dovednost, které se učí zvládat už žáci v 6. třídě základní školy, a když víme, že přísudek je základem české věty, tudíž prvkem naprosto nepominutelným pro jakoukoli výuku skladby?**

**Proč by maturanti SOŠ neměli stačit na úlohu, v níž mají určit funkční styl, když se žáci – opět dokonce už na základní škole – učí o 5 (slovy: pěti) funkčních stylech, přičemž tyto styly na střední škole vymezují celkový rámec slohové výuky? Pro srovnání: Nerozeznat funkční styl je přibližně totéž jako např. v dějepisu nedokázat vřadit popis bitvy o Berlín do druhé světové války.**

**Je zařazení těchto úloh do testu lumpárnou? A proč by zařazení takovýchto úloh měl**

**J. Kostečka obhajovat? Jak může O. Botlík tvrdit, že J. Kostečka měl na mysli právě tyto úlohy?**

**Proč se O. Botlík vyjadřuje k češtině, když nezná základy oboru?**

**K tématu uvádíme ještě další citaci, z textu, jehož autorem je O. Botlík (s několika dalšími autory, většinou češtináři):**

*Zaškrtávací úlohy ani úlohy vyžadující krátkou slovní odpověď ze své podstaty žádnou interpretaci neumožňují, vrcholnou logickou operací je zde jednoduchý sylogismus. Typickým příkladem je úryvek z Mechanického pomeranče, k němuž měli žáci v úloze 18.2 letošního testu napsat „jednoslovný termín označující funkční styl, jehož znaky prokazatelně vykazují výchozí text“. Správná odpověď vyžaduje jen toto primitivní uvažování maturanta: (1) Je-li text vyňat z uměleckého literárního díla, je psán v uměleckém funkčním stylu; (2) Mechanický pomeranč je umělecké literární dílo, neboť pod úryvkem je uveden autor a název; (3) předložený úryvek z něho vyňatý je tudíž napsán v uměleckém funkčním stylu.*

[http://www.data-mat.cz/Poruseni\\_zakona\\_maturita.pdf](http://www.data-mat.cz/Poruseni_zakona_maturita.pdf)

Otázka:

**Proč by měla úloha vyžadující jen „primitivní uvažování maturanta“ „zaříznout“ žáky SOŠ? Jak je možné, že si O. Botlík neuvědomuje rozpor ve svých tvrzeních?**

**Co také řekl O. Botlík, v rozhovoru pro Deník.cz**

***Vy jste dokonce přišel s tím, že některé letošní úlohy porušily školský zákon. V čem?***

*Nebyl jsem to já, ale renomovaní bohemisté, s nimiž spolupracuji. A data to potvrzují. Jde o sedm úloh v testu z češtiny, za které mohli maturanti získat až 10 bodů, tedy pětinu z celkově zadaných. Všechny vyžadují něco, čemu se dá říkat specializované korektorské dovednosti. Tedy dovednosti odhalovat nejrůznější prohřešky proti pravopisné normě v cizích textech.*

***(...) A příkladem je prý letošní test z češtiny, který výrazně poškozují maturanty středních odborných škol. O co se opíráte?***

*Na stránkách Cermatu jsou výsledky testování posledních tří maturitních ročníků, výsledky jarních prvomaturantů byly oznámeny nedávno. Pouhý údaj o propadavosti z češtiny hovoří jasně. U gymnazistů se téměř nic neděje. V roce 2013 propadlo 0,1 procenta gymnazistů, v roce 2015 pak 0,3 procenta. U negymnazistů je to ale úplně jinak. V roce 2013 šlo o 0,3 procenta, ale o dva roky později už o 9,5 procenta.*

***Dá se však mluvit o záměru?***

*O tom hovořil Jiří Kostečka, který řekl, že test musí dát gymnazistům příležitost vyniknout, a proto do něj byly zařazeny úlohy mířící spíš na ně. To je ale nesmyslné pojetí. Nemůžeme žáky středních odborných škol zaříznout například za neznalost odborných termínů, které jim nepomáhají při vyjadřování ani při porozumění textu. Kvůli možnosti zazářit se koná profilová část maturitní zkoušky, kde si škola může nastavit podmínky tak, aby se žáci mohli předvést. Jiří Kostečka ale bez obalu říká, že středoškoláků je moc. Z jeho slov soudím,*

že Cermat záměrně ztěžuje test tak, aby část žáků ze SOŠ neuspěla.

[http://www.denik.cz/z\\_domova/u-letosnich-maturitnich-testu-byl-porusen-zakon-tvrdi-matematik-botlik-20160611.html](http://www.denik.cz/z_domova/u-letosnich-maturitnich-testu-byl-porusen-zakon-tvrdi-matematik-botlik-20160611.html)

Zhutněno:

Žáci SOŠ nemohou v maturitním testu dosáhnout plného počtu bodů kvůli zařazení úloh, v nichž mají v textech najít pravopisné chyby. To porušuje školský zákon.

Test poškozují maturanty SOŠ. Hovořil o tom J. Kostečka – uvedl, že test musí nechat vyniknout gymnazisty. Žáky SOŠ ovšem není možné „zaříznout“ za neznalost odborných termínů, které jim nepomáhají při vyjadřování ani při porozumění textu. J. Kostečka říká, že středoškoláků je moc. Z jeho slov dá vyvodit, že Cermat záměrně test ztěžuje tak, aby část žáků ze SOŠ neuspěla.

Otázky:

Proč se zde píše o úplně jiných úlohách než v Lidových novinách, když se jedná o totéž tvrzení? Proč v tomto ohledu O. Botlík mate veřejnost?

Proč by měly termíny (resp. odborné názvy; OB nesprávně uvádí „odborné termíny“; pozn. autorů), které žákům SOŠ „nepomáhají při vyjadřování ani při porozumění textu“, „zaříznout“ žáky SOŠ, když je jejich osvojení dáno příslušným rámcovým vzdělávacím programem?

Jak by O. Botlík odůvodnil označení přísudku jmenného se sponou a funkčního stylu za termíny, jež „nepomáhají... (viz výše)“, když jde o termíny elementární?

## Počtvrté O. Botlík, opět jako spoluautor materiálu na stránkách Maturitní data

*Do testu Český jazyk a literatura byly zařazeny úlohy 1, 8, 11, 16, 17, 24 a 32 s celkovou dotací 10 bodů, v nichž měli žáci odhalovat různé jazykové chyby v cizích textech. RVP SOŠ ani RVP G ovšem podobné specializované korektorské dovednosti nepožadují – podle nich se žák nemá dopouštět jazykových chyb ve vlastních textech.*

[http://www.data-mat.cz/Poruseni\\_zakona\\_maturita.pdf](http://www.data-mat.cz/Poruseni_zakona_maturita.pdf)

Zhutněno: Maturitní test obsahuje úlohy zaměřené na rozpoznání chyb v textech. To ale není v souladu s RVP pro SOŠ a také s RVP pro gymnázia.

Otázky:

Proč citované vyjádření nekoresponduje s dalšími, již předtím citovanými vyjádřeními O. Botlíka?

Musí RVP konkretizovat i takové věci, jako jsou přípustné typy úloh určených k hodnocení žáka? Co by potom ještě musel obsahovat? Měl by taxativně a naprosto přesně vymezovat, co se má v daném předmětu učit? Není už slovo „rámec“ jistou náповědou?

Porušovaly zákon i ty střední školy, které využívaly u přijímacího řízení tzv. Sciotesty? I v nich se totiž objevují [cvičení](#), jež O. Botlík označuje jako korekturní.

Proč takovéto úlohy užívá při testování ([např. AJ v 9. třídě ZŠ](#)) i firma Kalibro, již byl O. Botlík zakladatel a po léta nejznámější tvář?

Už pouhé srovnání našich výtahů prozrazuje, že tvrzení O. Botlíka jsou nekonzistentní, jako celek zmatečná, ba že si leckde přímo odporují.

Dále je zřejmé, že O. Botlík tvrdí, že Cermat záměrně poškozují žáky SOŠ. Toto tvrzení opírá o svoji interpretaci slov J. Kostečky.

Co ve skutečnosti řekl J. Kostečka

*Po písemných maturitách se objevila kritika, že test z českého jazyka byl zaměřen na akademické znalosti, tím byl šitý na míru gymnazistům a naopak znevýhodňoval učně a žáky středních odborných škol. Co o tom jako spoluautor katalogu maturitních požadavků soudíte?*

*Že je to nesmysl. Každý rok si odpůrci nové maturity něco najdou. Většinou si vytáhnou dvě tři úlohy, jindy zpochybní celý test. Letošní didaktický test z českého jazyka byl naprosto v pořádku.*

*Obecně je zájem na tom, aby většina maturantů zkoušku složila, a testy jsou postaveny tak, aby je byli schopni zvládnout i žáci středních odborných škol a učilišť s maturitou. Když správně vyřeší základní jednodušší úlohy, testem bez problémů projdou. Test ovšem obsahuje i obtížnější rozlišovací úlohy, které skutečně míří spíše na gymnazisty. Na těchto úlohách se má ukázat kvalita maturanta. Tyto úlohy studenty rozřadí tak, že někteří test udělají na devadesát procent, další na sedmdesát a nejhorsí nad čtyřicet. Pokud někdo nezíská ani čtyřicet čtyři procent, což je hranice potřebná ke složení zkoušky, maturitní vysvědčení mu do ruky skutečně nepatří.*

***Je-li test postaven tak, že jej mají zvládnout gymnazisté i učni, neměl by být výsledek takový, že maturitu z češtiny složí stejný podíl gymnazistů a učňů a lišit se budou jen jejich známky?***

*Tak by tomu mělo být v ideálním případě. Ale bohužel zejména na učiliště byli přijímáni studenti, kteří na maturitu prostě nemají. Nějakým způsobem byli od prvního ročníku protlačeni až k maturitě. Domnívám se, že zejména z ekonomických důvodů. Ale jsou i takové školy, které dbají na svoji pověst, a takové studenty k maturitě nepustí. Obecně je ovšem žáků na středních školách příliš.*

***Neměla by být cílem místo důsledného třídění dětí spíše snaha o co nejkvalitnější výuku, díky níž by maturitu udělalo co nejvíce z nich?***

*Cílem by to mělo být za předpokladu, že by na střední školy byli přijímáni pouze uchazeči, kteří mají předpoklady středoškolské studium zvládnout. Ani ti sice nakonec nemusejí složit maturitu, ale pak je důvodem jen a jen skutečnost, že se čtyři roky flákali. Jenže na středních školách je bohužel řada žáků, kteří na to opravdu nemají. A u maturity není možné jít pod to, čemu se říká nepodkročitelné minimum.*

[http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-jirim-kosteckou-maturity-cestina-fnt-/domaci.aspx?c=A160525\\_233834\\_domaci\\_zt](http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-jirim-kosteckou-maturity-cestina-fnt-/domaci.aspx?c=A160525_233834_domaci_zt)

Co k zaměření úloh řekl ředitel Cermatu J. Zíka, jsme citovali [ZDE](#). Jeho vyjádření je ještě názornější než vyjádření J. Kostečky.

Otázky:

Proč O. Botlík vykládá Kostečkovy výroky v rozporu s jejich smyslem? Proč mu podsouvá

úmysl zvýšit počet neúspěšných maturantů, když J. Kostečka hovoří o „rozřazení“ žáků a když výslovně uvádí, že při správném vyřešení základních úloh (a to ještě ne všech, protože 44% úspěšnosti lze dosáhnout i s několika chybnými „základními“ odpověďmi) kterýkoli středoškolák v testu uspěje?

**Přidáváme další citace z materiálu na stránkách Maturitní data**

*Jaké jsou důvody – nikoli příčiny – zvyšování obtížnosti testu ČJL? Z rámcového vzdělávacího programu a z katalogu požadavků nevyplývá automaticky náročnost žádné úlohy – ani té, která je s nimi v naprostém souladu. U testu Matematika je meziroční srovnání propadovosti problematické vzhledem k tomu, že se neustále mění složení testovaných maturantů ve prospěch gymnazistů. Test Český jazyk a literatura však píše všichni a z meziročních srovnání vyplývá, že propadovost negymnazistů rostla od roku 2013 výrazně rychleji než propadovost gymnazistů. Podle vyjádření J. Kostečky („Na středních školách je příliš velké množství studentů. [...] Myslím, že letošní test dosáhl obtížnosti, po které učitelé volali.“ – rozhovor pro iDnes, 29. 5. 2016) se zdá, že obtížnost testu ČJL byla zvyšována záměrně s cílem dosáhnout určité míry propadovosti. Ministerstvo školství se samozřejmě může od slov J. Kostečky distancovat a zaujmout k vývoji obtížnosti testu ČJL a jeho následkům jasné negativní stanovisko. Anebo by mělo sdělit veřejnosti, po kolika propadlých negymnazistech vlastně „učitelé volali“, kde jsou tato volání evidována a kolik takových učitelů bylo, jak byla míra propadovosti negymnazistů „z jejich volání“ vypočtena a kdo o tom rozhodl. Veřejnost má právo být informována o detailech tak zásadního prvku vzdělávací politiky státu. Týká se přece životů našich dětí, jejich budoucnosti a tím i budoucnosti celé společnosti.*

[http://www.data-mat.cz/Poruseni\\_zakona\\_maturita.pdf](http://www.data-mat.cz/Poruseni_zakona_maturita.pdf)

Otázky:

Proč O. Botlík a spoluautoři textu hrubě zkreslují, ba obracejí smysl Kostečkových vyjádření? Proč se z „rozřazení“ žáků najednou stává „volání po propadání negymnazistů“? Cožpak si kolegové češtináři nejsou schopni uvědomit, jakého manipulativního posunu se zde dopouštějí, na jaké demagogii se podílejí?

Shrnutí:

Oldřich Botlík (v jednom textu se spoluautory) se k maturitnímu testu z českého jazyka a literatury vyjadřuje nekonzistentně a zmatečně, někdy si jeho tvrzení odporují, místy zjevně mate veřejnost. Jeho vyjádření většinou postrádají jakýkoli věcný, natož odborný základ, nejpovážlivější jsou však dezinterpretace výroků Jiřího Kostečky, které nemůžeme hodnotit jinak než jako pomluvy. I běžný čtenář jistě postřehne, že v interview, které Jiří Kostečka poskytl iDNES.cz, je označován jako češtinář, případně spoluautor katalogu maturitních požadavků, tedy jako soukromá osoba, nikoli jako tiskový mluvčí CZVV (Cermatu) nebo autor testových úloh z ČJaL v letošním didaktickém testu. Ztotožňovat jeho vyjádření s oficiálními postoji Cermatu a hrubě manipulovat s jejich smyslem je tedy projevem buď čtenářské nekompetentnosti, nebo cíleného úsilí o diskreditaci nositele oponentních názorů. Snahy o dehonestaci nové maturity a představitelů ASČ jdou bohužel u Oldřicha Botlíka ruku v ruce a v posledních měsících nabývají rysů pomlouvačné kampaně.

## **Snaží se O. Botlík zakrýt nedostatky ve vlastní práci?**

V úvodu jsme se dotkli Botlíkovy motivace. Domníváme se, že jednou z příčin bude vzrůstající kvalita současné maturity, především těch jejích prvků, jež jsou plně centrální. Další důvod směřuje k motivaci více osobní. Při maturitních diskusích se jako vedlejší efekt ukázalo, že testy velkých společností, jejichž nejvýznamnější osobnosti na stávající maturitní systém nejvíce útočí, zdaleka nejsou bez nedostatků. Místy dokonce bez nedostatků zásadních. Botlíkova reakce na tuto kritiku je ovšem pozoruhodná – jindy zuřivý a vytrvalý polemik-detailista mlčí (nanejvýš pohrozí právními důsledky šíření kritických tvrzení). Pozoruhodný, ale příznačný střípek do obrazu člověka, který by leccos nejen předělal, ale rovnou „oddělal“.